

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการของโลกยุคโลกาภิวัตน์เป็นไปอย่างรวดเร็วและสลับซับซ้อน โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และด้านวิศวกรรมศาสตร์ที่เป็นฐานแห่งการพัฒนาเทคโนโลยีภาคอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ ลักษณะความก้าวหน้าแบบก้าวกระโดดส่งผลกระทบต่อการผลิตแรงงานที่จะเข้าสู่สถานประกอบการที่จะต้องตามให้ทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วนี้ให้ได้ ทั้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการคลังการลงทุนที่มุ่งสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC : ASEAN Economic Community) ซึ่งเป็นข้อตกลงหนึ่งในสามของข้อตกลงของประเทศสมาชิกอาเซียน การปรับเปลี่ยนทางเศรษฐกิจครั้งนี้จะมีผลต่อการเคลื่อนย้ายเงินทุน แรงงาน สินค้าและบริการอย่างเสรีทั่วทั้งภูมิภาคอาเซียน ดังนั้นประเทศไทยต้องเร่งเตรียมการผลิตกำลังคนของประเทศให้มีปริมาณและคุณภาพตรงตามที่ต้องการให้ได้มากที่สุด เพื่อมิให้สถานประกอบการหรือแหล่งเงินทุนย้ายฐานการผลิต ซึ่งในอดีตที่ผ่านมามีข้อเท็จจริงเป็นที่ยอมรับกันว่า การผลิตกำลังคนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากการผลิตกำลังคนในบางสาขามีมากเกินไปจนความจำเป็น ในขณะที่บางสาขามีการผลิตกำลังคนน้อยหรือผลิตได้ไม่ตรงกับสมรรถนะที่สถานประกอบการต้องการ เป็นต้น

จากปัญหาทั้งหลายเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความขาดแคลนแรงงานในตำแหน่งต่าง ๆ โดยเฉพาะตำแหน่งงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการ ดังสถิติการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย ปี ๒๕๕๔ พบว่า ภาคอุตสาหกรรมขาดแคลนแรงงานรุนแรงที่สุด (สัดส่วนร้อยละ ๗๕) รองลงมาคือภาคบริการ (สัดส่วนร้อยละ ๒๑) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาการขาดแคลนแรงงานรุนแรงมากและมากที่สุดใแรงงานไร้ฝีมือ (สัดส่วนร้อยละ ๘๑) ในขณะที่ปัญหาการขาดแคลนแรงงานระดับ ปวช. ปวส. มีการขาดแคลนอยู่ในภาคใต้และภาคกลางตามลำดับ ซึ่งข้อมูลการขาดแคลนแรงงานโดยเฉพาะแรงงานภาคอุตสาหกรรมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว ดังนั้นการเตรียมแรงงานด้วยการจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการจึงเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อเตรียมผู้เรียนเข้าสู่อาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามระดับความต้องการของตลาดแรงงานก็ตาม แต่แรงงานที่เข้าสู่ตลาดแรงงานกับไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งทักษะและประสบการณ์ โดยพบว่าสัดส่วนของการเข้าศึกษาต่อสายอาชีวศึกษามีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๓ แต่สัดส่วนดังกล่าวกับผกผันกับสถิติความต้องการแรงงานของตลาดแรงงาน ดังสถิติการสำรวจความต้องการแรงงานของผู้ประกอบการปี ๒๕๕๑ และผู้ว่างงานเฉลี่ยปี ๒๕๕๑ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ มีข้อมูลความต้องการแรงงาน การขาดแคลนแรงงานและการว่างงาน ปี ๒๕๕๑ โดยในระดับ ปวช. มีความต้องการแรงงาน ๔๗,๐๐๘ คน ขาดแคลนแรงงาน ๒๗,๙๔๐ คน ระดับ ปวส. มีความต้องการ

แรงงาน ๒๕,๓๓๓ คน ขาดแคลนแรงงาน ๑๒,๙๕๑ คน เมื่อสะท้อนปัญหาความต้องการแรงงาน และขาดแคลนแรงงานแล้วพอจะอนุมานว่า อาจจะมีสาเหตุหลายประการ เช่น นักเรียนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาขาดความรู้ ทักษะและความสามารถที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ หรือนักเรียนนักศึกษามีค่านิยมศึกษาต่อถึงระดับปริญญาตรี รวมทั้งค่าตอบแทนและค่าสวัสดิการในแรงงานระดับปวช. และปวส. มีการตอบแทนค่อนข้างต่ำ เป็นต้น

จากข้อมูลเบื้องต้นแนวทางในการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษามีแนวทางที่สามารถดำเนินการเพื่อการแก้ปัญหา คือ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ และตลาดแรงงานซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาด้านการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล ปี ๒๕๕๕ ที่ว่า การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาต้องให้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และมุ่งพัฒนาคุณภาพและปริมาณผู้เรียนให้สัมพันธ์กับความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศและต่างประเทศ การจัดการศึกษารูปแบบนี้ คือการจัดการศึกษาแบบร่วมมือทั้งสถานศึกษา สถานประกอบการ และสมาคมวิชาชีพที่เรียกว่าการจัดการศึกษาแบบบูรณาการกับการทำงาน (Work – integrated Learning) หรือ WiL

การศึกษาแบบบูรณาการกับการทำงาน หรือ WiL เป็นการจัดการศึกษาเชิงประสบการณ์ที่มีปรัชญาของการจัดการศึกษาแบบเน้นเรียนจริง รู้จริง และทำจริง โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนนักศึกษามีโอกาสในการประยุกต์ความรู้ เข้ากับทักษะการทำงาน เพื่อให้ให้นักเรียนนักศึกษามีสมรรถนะทางอาชีพตรงตามความต้องการของสถานประกอบการให้มากที่สุด ซึ่งการจัดการศึกษาแบบ WiL จะมีสถานประกอบการเป็นผู้มีบทบาทหลักในการให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนตั้งแต่ต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการ วิทยาลัยเทคนิคสัตหีบเป็นสถานศึกษาหนึ่งที่ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา และให้ความสนใจรูปแบบการจัดการเรียนแบบ WIL มาโดยตลอดตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ในระบบการศึกษารูปแบบทวิภาคี (Dual Vocation Training : DVT) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาแบบความร่วมมือ ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายสถานศึกษาและฝ่ายสถานประกอบการ ซึ่งได้มีการพัฒนาเรื่อยมาจนในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ด้วยมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาการจัดการศึกษาให้ตรงตามสมรรถนะความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการ ทั้งเพื่อต้องการลดจำนวนนักศึกษาที่จะศึกษาต่อระดับปริญญาให้เปลี่ยนค่านิยมกลับเข้ามาสู่ตลาดแรงงาน วิทยาลัยเทคนิคสัตหีบจึงได้วางแผนจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า Sattahip Model การศึกษารูปแบบนี้เป็นการจัดการศึกษาแบบความร่วมมือ ๓ ฝ่าย คือ สถานประกอบการ สถานศึกษา และสมาคมหรือองค์กรวิชาชีพ โดยใช้ระยะเวลาการเรียนเป็นตัวกำหนดโครงสร้างหลักสูตร และใช้ค่าตอบแทนด้านค่าเล่าเรียนและสวัสดิการเป็นแรงจูงใจให้กับนักเรียนนักศึกษา โดยได้วางแผนและเริ่มดำเนินการในปีการศึกษา ๑/๒๕๕๕ เป็นต้นมา

วัตถุประสงค์ของโครงการ Sattahip Model

๑. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษารูปแบบใหม่ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแบบอย่างเพื่อการยกระดับคุณภาพการอาชีวศึกษาต่อไป
๒. เพื่อลดช่องว่างความต้องการแรงงานของสถานประกอบการกับความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนนักศึกษา
๓. เพื่อให้สถานศึกษาได้ผลิตนักเรียนนักศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและตรงตามสมรรถนะความต้องการของสถานประกอบการ
๔. เพื่อสร้างเครือข่ายความเชื่อมโยงทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการศึกษาของหลักสูตรอาชีวศึกษา
๕. เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอาเซียนและระดับสากลต่อไปในอนาคต

นิยามคำศัพท์

Work – integrated Learning หรือ WIL หมายถึง การจัดการศึกษาแบบบูรณาการกับการทำงานโดยเน้นหลักสูตรฐานสมรรถนะ

Sattahip Model หมายถึง การจัดการศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคสัตหีบโดยเน้นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่มีปรัชญาของการจัดการศึกษาแบบเน้นเรียนจริง รู้จริง และทำจริง โดยความร่วมมือกัน ๓ ฝ่าย คือ สถานศึกษา สถานประกอบการ และสมาคมหรือองค์กรวิชาชีพ มีรูปแบบ S-M-L ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาโดยใช้ระยะเวลาการเรียนเป็นตัวกำหนดโครงสร้างหลักสูตร และใช้ค่าตอบแทนเป็นแรงจูงใจให้กับนักเรียนนักศึกษา ดังนี้

S Plan (Short Plan) หมายถึง แผนการจัดรูปแบบการศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคสัตหีบหลักสูตร ๒ ปีสำหรับนักเรียนนักศึกษาระดับ ปวส.

M Plan (Middle Plan) หมายถึง แผนการจัดรูปแบบการศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคสัตหีบหลักสูตร ๓ ปีสำหรับนักเรียนนักศึกษาระดับ ปวช. ๓ ต่อเนื่องถึงระดับ ปวส.

L Plan (Large Plan) หมายถึง แผนการจัดรูปแบบการศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคสัตหีบหลักสูตร ๕ ปีสำหรับนักเรียนนักศึกษาระดับ ปวช. ๑ ต่อเนื่องถึงระดับ ปวส.

สถานประกอบการ หมายถึง สถานประกอบการที่เข้าร่วมการจัดการศึกษา SML Sattahip Model ซึ่งได้แก่สถานประกอบการ ดังนี้

๑. บริษัทสยาม มิชลิน ประเทศไทย จำกัด
๒. บริษัทท้อปเทิร์นด์ แมนูแฟคเจอร์ จำกัด
๓. บริษัททีพีเคเค (ประเทศไทย) จำกัด
๔. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)
๕. บริษัทยูนิคซี โปรดักส์ จำกัด

สมาคมหรือองค์กรวิชาชีพ หมายถึง หน่วยงานที่เป็นตัวแทนของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่มีหน้าที่ประสานนโยบายภาครัฐให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชน โดยเข้ามาทำหน้าที่ร่วมกำหนดสมรรถนะวิชาชีพให้เกิดขึ้นในระบบการเรียนการสอนแบบ Sattahip Model ซึ่งได้แก่หน่วยงาน ดังนี้

๑. สมาคมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งประเทศไทย(สวทท)
๒. สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
๓. EPMA ๘ นิคมอุตสาหกรรมตะวันออก
๔. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)
๕. สมาคมโรงแรมไทยภาคตะวันออก
๖. สมาคมกลุ่มโรงแรมภาคใต้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. สามารถยกระดับการเรียนการสอน และยกระดับฝีมือช่างเฉพาะสาขาวิชาชีพมีทักษะฝีมือทัดเทียมนานาชาติประเทศได้
๒. สามารถผลิตแรงงานวิชาชีพได้ตรงตามสมรรถนะวิชาชีพที่สถานประกอบการต้องการ
๓. สามารถลดปัญหาการผลิตแรงงานไม่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ
๔. สามารถลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานของสถานประกอบการ